

stvu, kakor si ga sam želi. Očitkov, da ima mo dobro mesta, smo vajeni, a nikdar nisem pričakoval enakega očitka od tovariša, ki ga je zadela ista usoda, kakor nas vse z žalostjo v srcu, da ne moremo delovati med našim, vsled imperijalizma podjarmljenim in zatiranim ljudstvom. Če mi pa toliko zavida moje sedanje službeno mesto,

„Dobrote“, ki jih uživa poverjenišvo UJU od Učiteljske tiskarne.

G. urednik »Edinstva« Luka Jelenc našteva v 10. številki svojega lista razne dobrote, ki jih prejema poverjenišvo UJU od Učiteljske tiskarne. Ne pove pa, da je prejemalo poverjenišvo pod poverjenikovim imenom g. Jelenc a še v večji meri take »dobrote«.

Legalnemu predstavništvu večine slovenskega učiteljstva iznaša javno te »dobrote«, da izzveni, kakor bi bila Učiteljska tiskarna last in domena g. Jelenc a in njegovih oziroma somišljenikov, do katere ima ostalo učiteljstvo le svoje dolžnosti kot odjemalce.

Javno iznašanje podpore ni le kruta žalitev organizacije kot predstavništvu učiteljstva, temveč je to žalitev vsega učiteljstva. Zato odgovarjamo na to brez vsakega obzira tako, kakor se postopa od nasprotne strani napram poverjeništvu.

Do danes smo smatrali, da je dolžnost učiteljske zadruge podpirati učiteljstvo, saj zadruga stoji in pade z učiteljstvom — pa ne z učiteljstvom, ki so slučajno zadržniki, temveč stoji s podporo večine učiteljstva in pade z odbijanjem večine učiteljstva. Zato se oddoljuje zadruga najbolje učiteljstvu, ako podpira organizacijo, kar smatramo za njeno sveto dolžnost, ker pride na ta način podpora še najbolj v dobro vsemu učiteljstvu. Saj ji učiteljstvo vrača to v sto-terti meri.

Razlika med podporo, ki jo je dobivala organizacija pod poverjenikovim imenom gosp. Jelenc a in ki jo dobiva sedaj, je samo ta, da sedanje poverjenišvo redno plačuje vse svoje liste Učiteljski tiskarni in da za dobo po odhodu g. Jelenc a nima poverjenišvo pri Učiteljski tiskarni na listih nobenega dolga, medtem ko je iz dobe poverjenikovanja g. Jelenc a ostalo na listih pri Učiteljski tiskarni dolga 314.720 Din. In za ta dolg so morali celo najbližji člani ožjega sosveta izvedeti šele od tretje osebe, t. j. nadzorstva Učiteljske tiskarne ter se šele sedaj prepričati, da so kritja nesigurna.

G. Jelenc iznaša v svojem listu javno, da ima poverjenišvo od Učiteljske tiskarne na leto za 73.800 Din »dobrote«.

Naj pogleda, kako je Učiteljska tiskarna n. pr. podpirala upravo »Zvončka« ter daj, ko je bil g. Jelenc upravnik »Zvončka« in istočasni poverjenik UJU.

Izpiski iz knjig Učiteljske tiskarne kažejo sledeče:

V letu 1920. izkazuje račun »Zvončka« pri Učiteljski tiskarni 88.610,50 K. g. Jelenc je plačal na račun »Zvončka« tiskarni 20.329 K. odpisala pa je Učiteljska tiskarna 68.281,50 K.

V letu 1922. izkazuje račun »Zvončka« pri Učiteljski tiskarni 84.562,42 Din. g. Jelenc je plačal na račun »Zvončka« tiskarni 12.930 Din. odpisala pa je Učiteljska tiskarna 70.000 Din in prenesla na 1923. leto 1632,42 Din.

In za to leto ni predložil g. Jelenc na pokrajinski skupščini v Ptuj in ne pozneje kot upravnik »Zvončka« niti računov skupščini v odobritev.

Za leto 1923. je znašal račun »Zvončka« 100.963,42 Din. g. Jelenc je plačal na račun »Zvončka« tiskarni 24.020 Din, na leto 1924. je bilo prenesenih 16.594 Din, odpisala je pa Učiteljska tiskarna 60.349,42 Din.

Sedaj naj pa primerja g. Jelenc podporo, ki jo je prejel »Zvonček« od Učiteljske tiskarne pod njegovo upravo in podporo, ki jo ima sedaj poverjenišvo, ko redno plačuje vse svoje liste Učiteljski tiskarni in je »Zvonček« aktiven.

V znesku 73.800 Din, ki ga iznaša g. Jelenc v svojem listu, je pa nekaj takih zneskov, ki absolutno ne spadajo na breme poverjenišva, drugi zneski so pa oporečni.

Toda tudi v tem oziru lahko vrnemo milo za drago!

»Edinstvo« iznaša, da ima poverjenišvo brezplačno dvojce prostornih sob, v vrednosti najmanj 750 Din mesečno. Pripominjamo, da se dela v teh dveh sobah v dobrobit vsega učiteljstva. Naj pove urednik »Edinstva« g. Jelenc, za kakšno mesečno ceno in koliko sob z vrhom vred ima on od Učiteljske tiskarne za privatno stanovanjsko uporabo in koliko je bil dolžan na stanarini še ob lanskem obnem zboru Učiteljske tiskarne.

Dve uradnici, ki sta od Učiteljske tiskarne v upravi poverjenišva, upravljata tudi »Sokolice« in »Našo radost«, torej liste Učiteljske tiskarne, zato je navedeno predbacivanje neopravičeno.

Za božične nagrade uredniku »Zvončka« in »Popotnika« je izvedel poverjenišvo šele sedaj iz »Edinstva«, sicer so pa take nagrade dobili tudi člani uprave Učiteljske tiskarne g. Anton Germek, predsednik »Edinstva«, g. Ivan Šmajdek, tajnik »Edinstva«, g. Luka Jelenc, urednik »Edinstva« — ako je niso odklonili. Ta nagrada poverjenišva absolutno ne tangira.

»Edinstvo« pravi, da ima poverjenišvo od Učiteljske tiskarne brezplačno kurjavo, kar znaša 2000 Din letno. V lokalih, kjer

dobro, dam mu ga rade volje na razpolago, samo da me ne bo štel med one, »ki so odšli prostovoljno iz Primorskega, da so dobili v Jugoslaviji dobro mesto in da so živeli v miru in zadovoljstvu«.

Josip Macarol,
Šmartno pod Šmarno goro.

se je kurilo, se je delalo v dobrobit vsega učiteljstva in osebno ni imel nihče koristi od tega. Povdarjamo pa, da nam uprava tiskarne po odhodu g. Jelenc a premož za kurjavo tehta in je poverjenišvo izjavilo, da bo kurjavo plačalo. Naj pove g. urednik »Edinstva«, koliko časa je imel on brezplačno na račun Učiteljske tiskarne električno razsvetljavo in v kolikih privatnih lokalih? Ali tudi v dobrobit vsega učiteljstva?

Ob sklepu vprašamo javno bivšega poverjenika g. Jelenc a, kedaj je prodal knjižnico poverjenišva Učiteljski tiskarni, da je sedaj njena last, kakor trdi v »Edinstvu« in na kateri seji poverjenišva je bilo to sklenjeno.

»Edinstvo« pravi ob koncu, da »se Učit. Tov.« hvali, da je visoko aktiven, ter piše dobesedno: »Ni vraga, saj dobi na ta način ljubljansko poverjenišvo UJU od Učiteljske tiskarne lepih tisočakov na leto.«

K temu pripominjamo, da poverjenišvo pod Jelenc aevim poverjenikovanjem ni dobilo niti enega od naštetih tisočakov manj podpore, prej več in vendar je bilo skoz in skoz pasivno.

Pa ni čuda pri postopanju, kakršno je bilo.

Sedanji urednik »Edinstva«, takratni poverjenik UJU g. Jelenc, se bo še gotovo spominjal, da sta ga o Božiču l. 1925. okrog 28. decembra dva prijatelja v Beogradu opozarjala, naj pazi malo na blagajno, ker sričo visokega dolga more biti gospodarstvo slabo. Podrobno sta ga opozarjala, kako se lahko vrše pogreške.

Pričakovati je bilo, ko se vrne domov, da razčisti zadevo in izpodbije vsak dvom. A ne!

Namesto tega je, ko se je vrnil, sopolisal z blagajnikom dopis na Učiteljsko tiskarno z dnem 30. decembra 1925, v katerem prosita, naj se še v tekočem letu razknjiži iz »Zvončkovega« računa znesek 85.000 Din ter preknjiži na neko književno založbo. Z istim dopisom je priznalo, da 35.000 Din tega dolga ni pokritega in prosita pri Učiteljski tiskarni, da za ta znesek dovoli poverjeništvu petletni brezobrestni kredit.

Pričakovati je bilo, da na prvi seji ožjega sosveta obvestita o tej petletni obremenitvi poverjenišva člane ožjega sosveta, a niti najbližji člani niso bili obveščeni o tem. Nasprotno! Vkljub zahtevi na prejšnji seji ožjega sosveta, da se mora na prihodnji seji točno poročati o gospodarskem stanju, je odredil takratni poverjenik Jelenc, da ne pride blag. poročilo na dnevni red seje ožjega sosveta 9. jan. 1926, na kateri seji bi člani ožjega sosveta morali dobiti točno pojasnilo o gospodarskem stanju poverjenišva in bi se pri pravilnejšem poslovanju moralo poročati tudi o preknjižbi, nepokriti vsoti in petletni obremenitvi poverjenišva.

In na seji širjega sosveta dne 10. januarja 1926 je na podlagi saldo Učiteljske tiskarne z dne 1. januarja 1926 poročal predsednik nadzornega odbora, da je zanj avtentičen dolg 183.000 Din in ne 314.000 Din, kakor se je z nasprotne strani trdilo.

Temu vzrok je bila gornja preknjižba, ki se je na željo izvršila »še v tekočem«, t. j. 1925. letu.

Končamo s slovesnim apelom na učiteljstvo, da naj Učiteljska tiskarna zaradi tega ne trpi nikake škode, če so gospod Jelenc in njegovi ožji prijatelji iznesli zadevo v javnost, da bi to najmanj smeli pokazati kot člani uprave Učiteljske tiskarne in bi kot taki ravno oni morali skrbeti, da se iz zadruge spravijo vsa osebna, stanovska in politična nasprotstva. To bi bili odgovorni svoji vesti in pa vsemu slovenskemu učiteljstvu. Dokazali smo, da aktivnost sedanjega poverjenišva ne izvirja iz miloščin, ki jih uživa od Učiteljske tiskarne, kar smo bili dolžni dokazati in brati zaradi časti svoje organizacije ter zaradi časti in zavesti, ki jo ima slovensko učiteljstvo do svoje organizacije. Kar pa da Učiteljska tiskarna v dobrobit vsega slovenskega učiteljstva, za to se ji bo učiteljstvo oddolžilo, ker jo bo smatralo preko oseb, ki s takimi javnimi izpadi slabo čuvajo njene interese, še vedno za učiteljsko občo last, ne pa za last kake frakcije ali osebe.

JOSIP DOLGAN:

Podeželska šola, vas in delo učiteljstva.

Vzgoja kmetijske mladine. — Namen kmetijske delovne šole.

II.

Kmetijski otrok pase in krmi živino, orje njive, sadi in seje, okopava in osipava, mlati in spravlja, trebi travnike, kosi in grabi travo, vozi drva, kupuje v prodajalni, kuha in varuje otroke, uživa hrano, občuti vreme, veseli se zdravja in trpi v boleznih. Dom ga uči delati že v zgodnji mladosti; že zgodaj

se uči premagovati napore in prenašati neugodje telesnega dela. Koliko več je vredna taka vzgoja kot vzgoja nepridipravov, ki ne znajo in nočejo niti peči zakuriti. Pa vendar pravimo, da kmetijski otroci nimajo vzgoje; tako pravimo, ker ne pomislimo, da je delo del človeške kulture in človeške narave.

Kmetijski otrok se tedaj ne uči in vzgaja le v šoli, ampak tudi doma, na vasi in na polju; njegovo življenje je delovno in njegova vzgoja je delovna in šoli bo moralo biti njegovo delo podlaga, kultivirano delo pa cilj. Namen kmetijske delovne šole mora biti izobraževanje dela in življenja kmetijskega otroka, zato pa tudi izobraževanje dela in življenja našega kmetijskega ljudstva.

Splošne vesti.

— Sestanek poverjenikov UJU se bo prav v kratkem vršil v Zagrebu. Na njem bodo razpravljali poverjeniki predvsem o načrtu novih pravil Udruženja, ker je to nujna in neodložljiva zadeva naše organizacije. V istem času se bodo vršili dogovori s hrvatskim učiteljstvom, ki je še izven UJU.

— Redukcija učiteljskih. Število učiteljskih je reducirano od 40 državnih in 5 konfesionalnih na 33. Lansko leto je izšlo iz vseh učiteljskih v državi 1000 novih učnih oseb, za katere pa ni bilo učnih mest, ker otvarjanje novih osnovnih šol napreduje zelo počasi, bodo 33 učilišč lahko krila potrebo novega učiteljskega kadra.

— Mnenje prosvetnega ministra o redukciji Višjih pedagoških šol. Ko je podal prosvetni minister v Narodni skupščini svoj ekspozé, je izjavil tudi sledeče: »Škoda je, da se reducira Višji pedagoški šoli, ker oni bi nam dali dobre profesorje učiteljskih, učitelje meščanskih šol in sposobnejše šolske nadzornike. Imamo na učiteljskih nastavnike, ki so postali iz učiteljev profesorji s tem, da so razširili svojo izobrazbo na univerzi. Njihovo delo je dobro in priznano. Take učne osebe, ki mogla dati tudi Višja pedagoška šola in s temi bi se zamenjala tretjina nevalificiranih učnih oseb na učiteljskih. A metodično sposobni učitelji z razširjenim pedagoškim znanjem bi bili izvršni nastavniki učiteljskih in meščanskih šol in potreba po takih učnih oseb bi bila pokrita. Tako bomo čakali še leta na pokritje potreb in preprečili nadaljnjo izobrazbo učiteljskega.« — Drago ceneno priznanje, le žal, da ni moglo niti gorje izvajanje prosvetnega ministra preprečiti redukcije Višjih pedagoških šol.

— Prosvetni minister navaja v svojem ekspozéju sledeče interesantne številke: Na učiteljskih je nastavljenih 1/3 nevalificiranih učiteljskih učnih oseb. — V nekem mestu, kjer je razen učiteljskega tudi gimnazija z osmimi razredi, imata profesorski inženirski obeh zavodov, a od vseh tamkaj nastavljenih oseb je le en profesor.

— Zakaj naj se reducira Višja pedagoška šola? Zato, ker stane državo po izvajanju prosvetnega ministra šolanje enega gimnazijca 1200 Din letno, a šolanje učitelja, slušatelja Višje pedagoške šole 26.000 Din. Res visoka številka, a primerjati je treba koliko koristi ima država od enega absolviranega gimnazijca in kolike od absolutna Višje pedagoške šole.

— Predsednika gornjegrajskega učiteljskega društva tov. Valentina Pulka je društvo na svojem obnem zboru ob priliki odhoda s predsedniškega mesta zaradi zaslužnega delovanja za društvo imenovalo častnim članom.

— Venec Pestalozziju. Ob priliki 100-letnice proslave smrti velikega pedagoga Pestalozzija je položil na njegov grob poslanec ministrstva prosvete g. Vojta Mladenović venec, ki ga je poslalo Udruženje Jugoslov. Učiteljstva.

— Proračun ministrstva prosvete znaša za leto 1927./28. 857 milijonov in je za celih 40 milijonov manjši od lanskega. Tako velika redukcija proračuna se je izvršila radi finančnih razmer, ki zahtevajo velike varčnosti. Osnovna nastava je utrpela le 8 milijonov Din iz fonda za zidanje šol, kar pa povzroča narodni prosveti neprecenljivo škodo.

— Natečaj za gledališke igre za deco. Glavni odbor Podmladka Rdečega križa v Beogradu je sklenil izdajati gledališke igre za deco s higijensko in humano vsebino v zmislu katerekoli točke Podmladkovega programa. Sprejete igre se bodo nagradile po 1000 (tisoč) Din od tiskovne pole za originalno delo, a po 500 (petsto) Din za prevod. Igre naj obsegajo največ eno tiskovno polo. Spise je pošiljati oblastnemu odboru Podmladka društva Rdečega križa v Ljubljani. Natančnejša pojasnila je dobiti v pisarni Podmladka Rdečega križa v Beogradu. — Tajnik: Fran Gabršek s. r.

— Učiteljski zdraviliški dom v Rogasški Slatini. Zadruga je imela v petek 25. t. m. v Celju svoj redni letni obnem zbor. Učiteljski dom v Rogasški Slatini bo v najkrajšem času popolnoma neobremenjena last učiteljstva. Vsa čast g. odboru, ki zelo dobro gospodari in z največjo vestnostjo upravlja učiteljsko imetje. Take solidnosti bi želeli pri vseh naših stanovskih gospodarskih podjetjih.

— Znižane cene v kopališču. Poverjenišvo je prejelo sledečo okrožnico: Okrožni urad za zavarovanje delavcev je v preteklem polletju otvoril v svoji palači na Miklošičevi cesti 20 moderno in vsem higijenskim predpisom ustrežajoče kopališče. Čeravno je kopališče namenjeno v prvi

vrsti zavarovanim članom, je urad z ozirom na pomanjkanje modernih kopališč v Ljubljani in z namenom, širiti med najširše sloje prebivalstva smisel za nego telesne čistosti, dovolil vsakomur uporabo kopališčnih naprav. Razen posameznih vstopnic oddaja urad tudi abonentske vstopnice v blokih po 10 komadov proti znatno nižji ceni. Ker pa vsak posameznik nima vedno dovolj sredstev za nakup abonentskih blokov, je urad pripravljen, dovoliti Vam, da nakupite v večjih množinah abonentske bloke po nižjih cenah ter žigosate posamezne vstopnice v bloku z Vašim društvenim žigom in jih oddajate Vašim članom, s čimur jim bo omogočeno, da se poslužujejo čistilnih kopeli po znatno nižjih cenah. S temi vstopnicami bi imeli Vaši člani pristop v čistilne kopeli ob torkih, sredah, četrtek in petkih, med tem ko se jim ob sobotah in nedeljah ne more nuditi uporaba čistilnih kopeli z označenimi vstopnicami, ker je v teh dneh kopel s strani članov in privatnikov preveč obremenjena. Blok z 10 vstopnicami v pršno kopel stane 50 Din, blok z 10 vstopnicami v kadno kopel pa 80 Din, ravno tako stane tudi blok z 10 vstopnicami v parno kopel ali kopel v vročem zraku z uporabo prh in bazena 80 Din. Vstopnice, žigosane po našem poverjeništvu, prejmejo naši člani(ice) za kadno kopel po 8 Din, za pršno pa po 5 Din pri upravi listov v Učiteljski tiskarni, I. nadst., vrata 15 vsak dan med uradnimi urami. Tovariši in tovarišice, poslužujte se pridno ugodne prilike!

— Učiteljska hranilnica in posojilnica v Ljubljani je imela svoj redni obnem zbor že 2. februarja t. l. Tudi ta naš stanovski gospodarski zavod je voden z vso vzornostjo in solidnostjo, da je učiteljstvo lahko ponosno na njo. Zavod ni spekulativen, temveč deluje realno in zato s tem večjo sigurnostjo in uživa upravičeno polno zaupanje vsega učiteljstva, za kar gre v prvi vrsti zahvala vzornemu vodstvu.

— Ameriški humbug z darili P. R. K. Ravnatelj tov. Mervič je pod tem naslovom podal v »Učit. Tov.« v 32. številki z dne 17. marca nekaj besed v pomislek in čutim potrebo, da napišem tudi jaz par besed v pomislek. V prvi vrsti lahko mirno konstatiram: P. R. K. se je lotila društvena bolezen — hiranje v nezdruhljivih razmerah — po delni naši krivdi. Kar se tiče preziranja slovensčine v tiskovinah, ni vredno tolikega razburjenja. Mnoge tiskovine so res tiskane v srbohrvaščini, ker je Glavni odbor P. R. K. v Beogradu in P. R. K. deluje na šolah izven Slovenije v večji meri. Tiskanje v treh jezikih je dražje in bi bili nepotrební stroški; sicer so pa tiskovine, ki jih otroci vedno rabijo, tiskane v slovensčini, n. pr. »Tekma za zdravje!« Ako bi bili ti prvi glavni pogreški vzrok, da pri nas P. R. K. tako ne deluje, kakor bi moral, sem prepričan, da bi »Oblastni odbor P. R. K. za Slovenijo« radevolje takoj preskrbel tiskovine v slovensčini. Nikaka krivda P. R. K. ni, ako si Amerikanci predstavljajo Jugoslavijo v Centralni Afriki. Po mojem mnenju P. R. K. ni zato tu, da bi v prvi vrsti sprejemal darila od drugih držav, ampak pričakuje, da bo P. R. K. na naših šolah deloval v tem smislu, da bo skrbel pri mladini za vsestransko vzgojo, katere naša šola mladini ne nudi. Vprašajmo se, koliko je bilo odposlanih daril iz Slovenije? Če pošljejo Amerikanci kaka darila, ni to noben »obligatni obulus!« Po programu P. R. K. za nas niso merodajne številke in statistika, ampak lokalni uspeh na šoli. — Glede dekretiranja od zgoraj: Če je bila dekretirana ustanovitev P. R. K. na šolah, sem prepričan, da deluje samo ob ustanovitvi, mogoče odgovarja na event. dopise, vse drugo glavno delovanje ostane na mrtvi točki. Vsako društvo ima sedaj v večji ali manjši meri revmatizem, in mi moramo biti zdravniki, ne pogrebci. H koncu samo tole: Po svojem idealnem programu bi zaslužil P. R. K. veliko več zanimanja pri nas! Toliko za enkrat o P. R. K.

Slavko Mrovlje.

— Kraljeva zahvala. Tov. Janko Leban je prejel od ministra dvora iz Beograda sledeče pismo: »Primivši Vašu muzičku kompozicijo »Pozdrav Jugoslaviji«, Nj. V. Kralj blagovolio je narediti, da Vam se izjavi zahvalnost na tej ljubljenoj pažnji.«

— Umrli je v Ljubljani gosp. Anton Repovš, oče tov. Miro Repovša, šolskega upravitelja na I. deški osnovni šoli v Ljubljani in tast tov. F. Lužarja, vicega šolskega nadzornika v pok. Pogreb pokojnika je bil dne 29. marca t. l. — Naše sožalje!

— Rdeči nageljčki. Avtorica tovarišica Marica Strnad-Cizerljčeva, učiteljica v Mariboru, Aleksandrova 8, sporoča uredništvu »Učit. Tovariša«: »Da zadoštim svoji dolžnosti, katere se zavedam kot učiteljica, pošiljam Vam za danes 5 izvodov svojih »Rdečih nageljkov«, ki naj se prodajo v prid Učit. konviktu v Ljubljani.« Uredništvo je izročilo izvode konviktu, za kar se avtorici prav lepo zahvaljujem z željo, naj sega učiteljstvo pridno po »Nageljkih«, da ji »ne zvanejo v za-boju«, ker bi jih bilo res škoda. — Josip Kopal, blagajnik.

— Risanje s podrobnim učnim načrtom in navodilom za prvih osem šolskih let; knjiga, ki jo je spisal Alojzij Novak, je odobrena z odlokom ministrstva prosvete O. N. br. 16.223 z dne 14. marca 1927 kot pomožna knjiga za osnovne in meščanske šole.

— III. književna tombola Jugoslovenske Matice. S številkami 24, 7, 43 in 33, ki so bile izžrebane v času od 4. do 18. t. m.,